

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető² neve: Dr.Simon Mariann
e-mail címe³: simon@et.bme.hu

Téma címe: Kötődés és kísérletezés: A hatvanas évek hazai építésze

A **téma** rövid leírása⁴:

A hazai hatvanas évek építésze a megkésett modern időszak, amelyben egyszerre volt jelen az érzékeny (utóbb másik, vagy helyhez kötött) modernnek is nevezett attitűd és az építészet társadalmi felelősségét átérző, jobbító szándékú, kísérletező kedvű elhivatottság. A korszak építészetének sokszor édes-bús felidézése mára divatossá tette a témát, de az alapos, tudományos feltárással egyelőre adós maradt a kutatás. A vizsgálat tárgya az 1956 és 1968 közötti teljes időszak, így a kutatás alapvetően történeti, feldolgozó jellegű. Fókuszpontok mégis kijelölhetőek és kijelölendők, de hogy végül melyik téma lesz az, amelyre a kor építészetének a bemutatása felfűzhető, a kutatás során válik el. Ilyen főtéma lehet:

- a modern építészet és a nemzeti (helyi, regionális) építészet kapcsolata, építészet és épített környezet, építészet és természet kezelése elméletben és gyakorlatban;
- a politikai ösztönzésre felfutó idegenforgalmi létesítmények, a kísérleti lakásépítkezések, vagy épp a sikerágazatnak számító ipari építkezések vizsgálata;
- a hazai építészetben kimutatható nemzetközi hatások, kapcsolatok.

A **téma** meghatározó irodalma⁵:

- Ferkai András: Építészet a második világháború után. In: Sisa József és Dora Wiebenson szerk.: *Magyarország építészetének története*. Vince Kiadó 1998.
- Vámosy Ferenc: A második félevezszázad építésze. In: *Magyarország a XX. században* 3.kötet. Babits Kiadó, Szekszárd 1998
- Prakfalvi Endre: A hatvanas évek építésze. In: Rainer M. János szerk.: „*Hatvanas évek*” *Magyarországon*. 1956-os Intézet 2004
- Hatvanas évek. Tematikus szám. *Magyar Építőművészet* 1988. 3.
- Egy megtalált ház. Tematikus szám. *arc'4 Az Új magyar Építőművészet melléklete* 2000
- Ferkai András szerk.: *Jánossy György építőművész 1923-1998*. 6 Bt Kiadó 2001
- Apáti-Nagy Mariann és Pazár Béla szerk.: *Molnár Péter építésze 1925-2000*. 6 Bt Kiadó

¹ Az adatlapot egy példányban kinyomtatva és aláírva a Szilárdságtani Tanszék titkárságára, egy elektronikus változatban pedig a Doktori Iskola titkárának ([Marótyz Katalin mkata@et.bme.hu](mailto:Marótyz.Katalin@et.bme.hu)) kell eljuttatni. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (www.szt.bme.hu/doktori), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács honlapjára (<http://www.doktori.hu/>)

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti a 2010. évi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma (szóközökkel) 2000-4000 leütés hosszú – a jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatát, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tétélesen hivatkozik) – kérjük mellékletben megadni.

⁵ Minimum 5, maximum 10 cikket vagy monográfiát kérünk felsorolni, melyben feltétlenül szerepelnie kell a legfrissebb, legismertebb eredményeknek.

2004

- Ferkai András szerk.: *Gulyás Zoltán építésze 1930-2000*. HAP Galéria 2005

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁶:

- Építés- Építészettudomány (HU) lektorált, Scopus
- Műemlékvédelem (HU) lektorált
- Periodica Polytechnica Architecture (HU) lektorált
- The Sixties. A Journal of History, Politics and Culture (UK) lektorált
- Centropa. A Journal of Central European Architecture and Related Arts (USA) lektorált
- Positions. Journal on Modern Architecture and Urbanism (NL) lektorált
- Prostor. A Scholarly Journal on Architecture and Urban Planning (HR) lektorált, Thomsons Reuters **A&HCI**
- Architectural Research Quarterly (UK) Thomsons Reuters **A&HCI**
- Journal of the Society of Architectural Historians (USA) Thomsons Reuters **A&HCI**

A **témavezető** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Pogány Frigyes szerethető építészetelmélete. *Építés- Építészettudomány* 37. Vol. 1-2. (2009) 187-198. old.
- Modernity and Context. Hungarian Architecture at the Beginning of the Kádár-era. *Periodica Polytechnica Architecture* Vol. 38. (2007/1.) pp. 25-32
- Arculatváltás. Budapesti foghíjbeépítések 1956 után. *Műemlékvédelem* 2006/5. 199-206. old.
- Minták és módszerek. A hetvenes évek hazai építésze és a karakter. *Építés- Építészettudomány* Vol. XXIX. 3-4. (2001) 347-360. old.
- Magyarországi építészetelmélet 1945-1970. *Építés- Építészettudomány* Vol. XXVII. 3-4. (2000) 251-268. old.

A **témavezető** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Megbízók és megbízottak. A hazai családiház-építés hatvan éve / Commissioners and the commissioned. Sixty years of building family houses in Hungary. In: *Családi házak. Kortárs Magyar Építészet / Family Houses. Contemporary Hungarian Architecture*. Terc 2009. 10-41. old.
- Thinking Atmosphere. In: *building, designing, thinking. 3rd International Alvar Aalto Meeting on Modern Architecture. August 30-31. Jyväskylä 2008, Alvar Aalto Academy (Finnország)* 2008. pp. 102-105
- Age of Adventures. Hungarian Architects in the Britain in the 1960s. In: *Britain and Hungary 3. Contacts in Architecture, Design, Art and Theory during the Nineteenth and Twentieth Centuries*. Edited by Gyula Ernyey. Hungarian University of Craft and Design, Budapest 2005. pp. 50-59.
- *Valami más. Beszélgetések építésznőkkel*. Terc 2003. 111 oldal
- Variációk téglára. In: *Hely és jelentés. Tanulmányok az építészeiről és a városról*. Szerk.: Kerékgyártó Béla. Terc 2002. 117-131. old

A **témavezető** eddigi doktoranduszai⁷:

- Moscu Katalin 1999-2003 (határon túli ösztöndíjjal)
- Bun Zoltán 2007- (2009 decemberében folyamatot indított)

Melléklet: a téma bővebb leírása

Budapest, 2010. február 25.

---

⁶ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Scopus és/vagy Sci illetve Iconda minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

⁷ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta, vagy törzstagként témavezetői akkreditációja nem szükséges.

KÖTŐDÉS ÉS KÍSÉRLETEZÉS A HATVANAS ÉVEK HAZAI ÉPÍTÉSZETE

A hatvanas évek hazai kultúrája, az enyhülés által meghatározott szellemi közeg mára egyszerre lett a nosztalgikus visszaemlékezések terepe és a tudományos feltárás témája. A kor sokszor édes-bús felidézése az építészet területén is jelen van, de az alapos, tudományos feltárással egyelőre adós maradt a kutatás.

A korszak építészetének nemzetközi feldolgozása a kilencvenes években megkezdődött, mind átfogó módon, mind egy-egy tendenciát, vagy építész csoportot bemutatva. (Ockman 1996, Williams Goldhagen 2000, Sadler 2005, Bosman 2006, Busbea 2007, Schrijver 2009) A hazai kutatás máig mindössze három – nem csak a hatvanas évekre koncentráló, de a téma szempontjából fontos – építész monográfiát, egy-két összefoglaló írást, két tematikus folyóirat számot és néhány (jórészt a témakiíró által írt) folyóirat cikket tud felmutatni.

A hatvanas évek esetünkben az 1956 és 1968 közötti időszakot jelenti. Bár a két dátumot a politika jelöli ki, azok az építészetre is alkalmazhatóak. A már korábban deklarált, de eredményeiben csak 1956 után látható szakítás a szocreállal, a modern építészet hazai visszatérése egybeesve a politikai újrakezdéssel, sok szempontból meghatározta az építészek viszonyát a modern építészethez, például a nemzetközi szintéren megjelenő témák megkésett hazai recepcióját. Az 1968-as évszámot az új gazdasági mechanizmus bevezetése jelöli ki, amelyet az építész társadalom mint a nagyobb önállóság ígéretét és technikai aspirációinak a beteljesítőjét üdvözölt. Bár az előregyártás és a tipizálás ideálja a hatvanas években végig jelen volt az építészeti gondolkodásban, és az első házgyár már 1966-ban megkezdte működését, az épületekről a városra váltó figyelem ettől az évszámtól válik egyértelművé. A hazai hatvanas évek építésze a megkésett modern idősza, amelyben egyszerre volt jelen az érzékeny (utóbb másik, vagy helyhez kötött) modernnek is nevezett attitűd és az építészet társadalmi felelősségét átérző, jobbító szándékú, kísérletező kedvű elhivatottság.

A kutatás tárgya a teljes időszak, így az alapvetően történeti, feldolgozó jellegű. Fókuszpontok mégis kijelölhetőek és kijelölendők, de hogy végül melyik téma lesz az, amelyre a kor építészetének a bemutatása felfűzhető, a kutatás során válik el. Ilyen főtéma lehet:

- a modern építészet és a nemzeti (helyi, regionális) építészet kapcsolata, építészet és épített környezet, építészet és természet kezelése elméletben és gyakorlatban;
- a politikai ösztönzésre felfutó idegenforgalmi létesítmények, a kísérleti lakásépítkezések, vagy épp a sikerágazatnak számító ipari építkezések vizsgálata;
- a hazai építészetben kimutatható nemzetközi hatások, kapcsolatok.

Az eddigi szakirodalom megismerésén túl eredeti feldolgozásra vár a korabeli szakirodalom, a kulturális és a napilapok, a – bár sajnos kisöppört – tervezőirodai tervtárak, a levéltárak. A korabeli építészeti tájékozottságról képet adnak az irodai, egyetemi és magán könyvtárak, illetve az egyes szereplőkkel készített korábbi, a még élőkkel majdan készítendő interjúk. Az elmúlt tíz évben a hazai hatvanas évek kultúrájának, társadalmának és politikájának a feldolgozása sokat haladt előre, a kutatás megkívánja ennek, valamint a korszakot feldolgozó nemzetközi szakirodalomnak a megismerését is.

HIVATKOZÁSOK:

- Bosman, Jos ed.: *Team 10. 1953-1981. In Search of a Utopia of the Present*. NAI Publishers 2006
- Busbea, Larry: *Topologies: The Urban Utopia in France 1960-1970*, The MIT Press 2007

- Ockman, Joan: *Architecture Culture 1943-1968. A documentary anthology*. Rizzoli, New York 1996
- Sadler, Simon: *Archigram: Architecture without Architecture*, The MIT Press 2005
- Schrijver, Lara: *Popping the Bubble of 1960's Architecture*. NAI Publishers 2009
- Williams Goldhagen, Sarah and Legault, Réjean ed.: *Anxious Modernisms. Experimentation in Postwar Architectural Culture*. Canadian Centre for Architecture – The MIT Press 2000

HAZAI SZAKIRODALOM:

- Ferkai András: Építészet a második világháború után. In: Sisa József és Dora Wiebenson szerk.: *Magyarország építészetének története*. Vince Kiadó 1998.
- Vámosy Ferenc: A második félevszázad építésze. In: *Magyarország a XX. században* 3.kötet. Babits Kiadó, Szekszárd 1998
- Prakfalvi Endre: A hatvanas évek építésze. In: Rainer M. János szerk.: „*Hatvanas évek*” *Magyarországon*. 1956-os Intézet 2004
- Hatvanas évek. Tematikus szám. *Magyar Építőművészet* 1988. 3.
- Egy megtalált ház. Tematikus szám. *arc '4 Az Új magyar Építőművészet melléklete* 2000
- Ferkai András szerk.: *Jánossy György építőművész 1923-1998*. 6 Bt Kiadó 2001
- Apáti-Nagy Mariann és Pazár Béla szerk.: *Molnár Péter építésze 1925-2000*. 6 Bt Kiadó 2004
- Ferkai András szerk.: *Gulyás Zoltán építésze 1930-2000*. HAP Galéria 2005